

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Adressater i henhold til liste

Deres ref

Vår ref
201002105-1/AWG

Dato
18.06.2010

Høring – NOU 2010: 3 ”Drap i Norge i perioden 2004 – 2009”

Helse- og omsorgsdepartementet sender med dette på høring NOU 2010: 3 ”Drap i Norge i perioden 2004 – 2009”. Rapporten er utarbeidet av et utvalg ledet av fylkesmann Ann Kristin Olsen, og ble overlevert departementet 3. mai 2010.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på de vurderinger og forslag som fremkommer i rapporten. Høringsinstansene bes om å ta stilling til de konkrete anbefalingene utvalget gir i sin rapport.

For de av forslagene som måtte få tilslutning ber departementet høringsinstansene vurdere hvordan tiltakene best kan implementeres og gjennomføres, herunder hvilke administrative og økonomiske konsekvenser forslagene vil få. For de av forslagene som ikke støttes, bes høringsinstansene begrunne dette. Høringsinstansene bes endelig vurdere hvorvidt andre tiltak som ikke berøres i rapporten, bør iverksettes for å redusere risikoen for forekomst av nye drap.

Departementet ber høringsinstansene om spesielt å vurdere følgende anbefalinger fra utvalget:

- Prioritere behandling rettet mot risikoreduksjon/forebygging av voldelig adferd blant pasienter med rusavhengighet, personlighetsforstyrrelse mv (jfr pkt 16.1.1, 16.1.7, 16.2.8, 16.2.9 mv)
- Vurdere endringer av aktuelle bestemmelser i helsepersonelloven og politiloven vedrørende taushetsplikt og informasjonsrett/-plikt (pkt 11.8.2)

- Etablering av permanent ordning for forskning på drap (pkt 16.2.11)

Høringsfrist: 1. november 2010.

Høringsuttalelsene sendes til Helse- og omsorgsdepartementet, Spesialisthelsetjenesteavdelingen, postboks 8011 Dep, 0030 Oslo. Det er ønskelig at uttalelsene også sendes på e-post til postmottak@hod.dep.no.

En liste over høringsinstansene er vedlagt. Vi ber om at adressatene vurderer om det er behov for å legge utredningen frem for underordnede etater og organer som ikke står oppført på høringslisten. Eventuelt bes høringsinstansene om å konferere med underliggende etater og inkludere deres synspunkter i høringsuttalelsen. Rapporten er i sin helhet tilgjengelig på Helse- og omsorgsdepartementets nettsider: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/nouer/2010/NOU-2010-3.html?id=602257>

Bakgrunn

24. april 2009 oppnevnte regjeringen et utvalg for å undersøke mulig svikt i systemer og forløp knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv. Formålet med oppnevningen var å få kunnskap om hvorvidt forutgående, typiske risikomomenter ved gjerningspersonenes liv og atferd kunne ha vært fanget opp og eventuelt blitt korrigert dersom de eksisterende hjelpetjenestene og systemene hadde fungert annerledes. Bak dette formålet var tanken om at forvaltningen og tjenestene innenfor psykisk helse- og rusfeltet kontinuerlig må forsøke å lære av slike tragedier, for best mulig å kunne redusere risikoen for nye hendelser.

Utvalget ble oppnevnt som følge av at det i løpet av relativt kort tid hadde skjedd flere tragiske hendelser hvor gjerningspersonens psykiske lidelse/rusproblem ble trukket frem i medieomtalen av sakene, heriblant det såkalte «Bodø-drapet» i desember 2008 og trippeldrapssaken i Tromsø i mars 2009. Dette førte til spørsmål om svikt i tjenesteapparatet kunne være en medvirkende årsak til slike tragedier.

Utvalget besto av fylkesmann Ann-Kristin Olsen (Vest-Agder fylkesmannsembete), kommunaldirektør Bjørg Månun Andersson (Oslo kommune), tidligere generalsekretær Bjørn Lydersen (Rådet for psykisk helse), spesialrådgiver Georg Fredrik Rieber-Mohn (Justis- og politidepartementet), politimester Geir Gudmundsen (Rogaland politidistrikt), advokat Hilde Guldbakke, psykiatrisk sykepleier Jon Ragnar Skotte (Vindern DPS), verksamhetschef Marianne Kristiansson (Rättsmedicinalverket, Sverige), generalsekretær Mette Kammen (Mental Helse Norge) og seksjonsoverlege Tom Gunnar Vik (Sykehuset Telemark HF).

Rapportens hovedfunn

Utvalget har gransket alle saker hvor personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv de siste fem årene, fra 1. januar 2004 til 1. mai 2009.

Totalt ble 183 personer ofre for drap i perioden. Utvalget har gjennomgått alle de 132 saker fra perioden som var rettslig avklart, og funnet fram til hvor mange gjerningspersoner som hadde en kjent psykisk lidelse. Tilsvarende Verdens helseorganisasjons definisjon anser utvalget ruslidelser som en psykisk lidelse. Utvalget fant at ruslidelser (49 personer), personlighetsforstyrrelser (38 personer) og schizofreni/paranoid psykose (23 personer) var overrepresentert i forhold til befolkningen.

Drap kan ikke forklares ut fra én årsaksfaktor alene. Personer med psykiske lidelser er oftere enn friske også bærere av andre risikofaktorer, som at de oftere er unge menn uten arbeid og tidligere har opplevd vold. Når det tas hensyn til kjente risikofaktorer utover psykisk helse, er personer med psykisk lidelse ikke lenger like overrepresentert, eller det er mulig at de ikke er overrepresentert i det hele tatt, blant gjerningspersoner. For å vurdere sammenhengen mellom psykisk lidelse og drap, må det derfor også tas hensyn til faktorer utover psykiske helse.

En viktig enkeltstående faktor for at alvorlig vold eller drap skjer, er rusmiddelbruk, i første rekke av alkohol. Dette gjelder både drap begått av personer med og uten psykiske lidelser. Risikofaktorer knyttet til rus er således viet stor plass i utvalgets rapport.

Utvalget har sett på omstendighetene rundt hendelsene hvor liv gikk tapt og undersøkt om det er fellestrekk i sakene som kan indikere systemsvikt. Utvalget har undersøkt hvilken hjelp gjerningspersonene mottok før hendelsen, og spesielt i forbindelse med utskriving og senere oppfølging. Det har ikke vært i utvalgets mandat å ta stilling til strafferettslige eller erstatningsmessige ansvarsforhold. Utvalget har heller ikke utredet eller vurdert bruken av tvang og vilkårene for tvang. Utvalget har søkt å legge til grunn et gjennomgående perspektiv hvor forløp og systemer ses i en helhetlig sammenheng.

Utvalgets hovedtilnærming har vært forebygging og læring, og utvalget har kommet med ulike tilrådninger som utvalget mener kan bidra til å redusere forekomsten av drap og alvorlig vold i samfunnet. Samtidig har utvalget ønsket å gi en realistisk forståelse av at drap aldri kan forebygges fullstendig. Av hensyn til den allmenne trygghetsfølelsen i samfunnet, har utvalget funnet det viktig å gjøre oppmerksom på at det i internasjonal sammenheng er få drap i Norge.

Utvalget har gjennomgått og analysert samtlige drapssaker i perioden, foretatt en gjennomgang av relevant nasjonal og internasjonal litteratur, beskrevet kunnskapsstatus på de felter som er utredet, og gitt tilrådninger.

Utvalget har utredet følgende temaer særskilt:

- Rus og vold/drap
- Hvilke erfaringer tjenester som har opplevd drap begått av personer med psykisk lidelser, har gjort
- Voldsrisikovurderinger og voldsrisikohåndtering
- Taushetsplikt, kommunikasjon og samarbeid mellom etater
- Samarbeid mellom politi og psykisk helsetjeneste, og politiets ressursbruk ved slikt arbeid
- Individuell plan som verktøy for å sikre god kontinuitet og oppfølging
- Oppfølging av personer med annen landbakgrunn

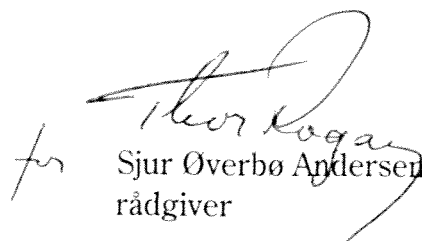
Rapportens anbefalinger

Utvalget understreker i rapporten at Norge er et av de tryggeste samfunn i verden å leve i. Risikoen for drap er svært lav sammenlignet med de fleste andre land. Det anses som umulig med akseptable virkemidler å eliminere denne risikoen helt, samtidig som det er viktig at samfunnet gjør det som er mulig for å forhindre slike hendelser. Utvalget mener at det er mulig å redusere risiko for vold og drap langs to spor: brede tiltak som reduserer forekomst av risikofaktorer og tiltak for enkeltpersoner som har en opphopning av risikofaktorer.

For en nærmere beskrivelse av utvalgets tilrådinger vises det til oppsummeringen i rapportens kapittel 16 og de enkelte kapitlene.

Med vennlig hilsen

Ole T. Andersen e.f.
avdelingsdirektor

Sjur Overbø Andersen
rådgiver

Adressater

Departementene
Høyesterett
Lagmannsrettene
Domstolsadministrasjonen

Alternativ til vold – behandlings- og kompetansesenter
Barneombudet
Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt
Datatilsynet
Den rettsmedisinske kommisjon
Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD)
Fylkeskommunene
Fylkesmennene/Sysselmannen på Svalbard
Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker
Fylkesrådet for funksjonshemmede
Helsedirektoratet
Helsetilsynet i fylkene
Kommunene
Kontoret for voldsoffererstatning
Kontrollkommisjonene
Kriminalomsorgen, regionkontorene
Kripos
Landets regionale helseforetak
Landets regionale komitéer for medisinsk forskningsetikk
Landets regionale kompetansesentre for rusmiddelspørsmål
Landets regionale kompetansesentre for sikkerhets-, fengsels og rettspsykiatri
Landets regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norsk Pasientskadeerstatning (NPE)
Politidirektoratet
Politidistriktene
Regionsentrene for barn og unges psykiske helse
Regjeringsadvokaten
Ressursenteret for omstilling i kommunene
Riksadvokaten
Riksrevisjonen
Sametinget
Sivilombudsmannen
Statens helsetilsyn
Statens legemiddelverk
Statens råd for likestillings av funksjonshemmede

Statsadvokatembetene
Utlendingsdirektoratet

ADHD-foreningen
Amnesty International
Aurora, Støtteforeningen for mennesker med psykiatriske helseproblem
Autismeforeningen i Norge
Den norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske lægeforening
Fellesorganisasjonen (FO)
Fagforbundet
Fagrådet innen rusfeltet i Norge
Foreningen for human narkotikapolitikk
Forskningsstiftelsen FAFO
Forsvarergruppen av 1977
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
Flyktninghjelpen
Galebevegelsen
Gatejuristen – Kirkens bymisjon
Human-Etisk Forbund
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpe i Nord-Norge
Klientaksjonen
KS
Kontaktutvalget ved Ila fengsel,- forvarings- og sikringsanstalt
Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende (LUPE)
Landsforbundet Mot Stoffmisbruk
Landsforeningen for Psykopat Ofre
Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri
Landsforeningen for utekontakter
Landsforeningen for Voldsofre og Motarbeiding av Vold
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
LAR Nett Norge
Marborg
Medborgernes Menneskerettighets Kommissjon
Menneskeverd
Mental Helse Norge
NA, Anonyme Narkomane

Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt folkehelseinstitutt

Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI)
Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA)
Nasjonalt kompetansesenter om vold og traumatisk stress
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Norges forskningsråd
Norges Handikapforbund
Norges Juristforbund
Norges politilederslag
Norsk fengsels- og friomsorgsforbund
Norsk forbund for Psykisk utviklingshemmede
Norsk forening for kriminalreform (KROM)
Norsk Forskerforbund
Norsk forbund for terapeutiske samfunn
Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
Norsk pasientforening
Norsk presseforbund
Norsk Psykiatrisk Forening
Norsk Psykoanalytisk Institutt
Norsk Psykologforening
Norsk Redaktørforening
Norsk sykehus- og helsetjenesteforening (NSH)
Norsk Sykepleierforbund
Norsk Tjenestemannslag (NTL)
PARAT
PARAT Helse
Pasientskadenemnda
Personvernemnda
Politiembetsmennesenes landsforening
Politiets fellesforbund
PRO-LAR – Nasjonalt forbund for folk i LAR
Rettspolitisk forening
Rokkansenteret
Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO)
Rådet for psykisk helse
Samfunnsviternes fagforening
Senter for medisinsk etikk, SME
SINTEF Helse
SPEKTER
Statstjenestemannsforbundet
Statens helsetilsyn
Statens sivilrettsforvaltning
Stiftelsen Menneskerettighetshuset
Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning
Straffedes organisasjon i Norge
Ungdom mot narkotika

UNIO

Veiledningssenteret for pårørende til stoffmisbrukere og innsatte

WayBack

We Shall Overcome

Yngre Legers Forening

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø

Det medisinske fakultet, NTNU

Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo

Det medisinske fakultet, Universitetet i Tromsø

Det medisinsk-odontologiske fakultet, Universitetet i Bergen

Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen

Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo

Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø

Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Universitetet i Agder

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, NTNU

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap, Universitetet i Agder

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin

Institutt for samfunnsforskning

Landets høyskoler med helsefaglig og samfunnsfaglig utdanning

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging, NSSF

Norsk senter for menneskerettigheter

Senter for rus- og avhengighetsforskning, SERAF

Statens institutt for rusmiddelforskning, SIRUS